

Perusopetuksen lisäopetuksen opetussuunnitelma

Vantaan kaupunki 2019

Sisällys

LUKU 1 LISÄOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT	3
1.1 Lisäopetuksen järjestäminen ja tehtävä	3
1.2 Opetuksen arvoperusta.....	4
1.3 Oppimiskäsitys.....	4
LUKU 2 LISÄOPETUKSEN TAVOITTEET JA KESKEINEN SISÄLTÖ	5
2.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	6
2.3. Lisäopetuksen keskeinen sisältö.....	7
2.4. Oppiaineet lisäopetuksessa.....	8
LUKU 3 LISÄOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	39
3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen	39
3.2 Oppimisympäristöt ja työtavat	39
LUKU 4 LISÄOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	40
4.1 Opiskelijan opintojen suunnittelu	40
4.2 Opiskelijoiden osallisuus	41
4.3 Yhteistyö.....	41
4.4. Kasvatuskeskustelu ja kurinpidollisten keinojen käyttö	42
LUKU 5 OPISKELIJAN OPINTOJEN JA HYVINVOINNIN TUKEMINEN	43
5.1. Opinto-ohjaus	43
5.2 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	44
5.3 Opiskeluhoolto	46
5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	47
LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI JA PALAUTE SEKÄ TODISTUKSET LISÄOPETUKSESSA	48
6.1 Oppimista tukeva arviointikulttuuri.....	48
6.2 Osaamisen ja opintosuoritusten arviointi	49
6.3 Lisäopetuksessa käytettävät todistukset	50
LUKU 7 LISÄOPETUKSEN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI.....	51

LUKU 1 LISÄOPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Lisäopetuksen järjestäminen ja tehtävä

Perusopetuksen oppimäärän suorittaneille nuorille voidaan järjestää perusopetuslain mukaista lisäopetusta. Lisäopetus voidaan toteuttaa myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä.

Lisäopetukseen voidaan ottaa opiskelijaksi nuori, joka on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisenä vuonna¹. Tässä opetussuunnitelmassa perusopetuslain tarkoittamasta oppilaasta käytetään käsitettä opiskelija.

Haku lisäopetukseen tapahtuu Opetushallituksen määräämänä hakuaikana Opintopolku-hakujärjestelmässä. Lisäopetuksen opiskelijaksi ottamisen perusteista päättää Vantaan opetuslautakunta.

Lähtökohdat lisäopetuksen paikallisen opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat 2014 joulukuussa annetut valtakunnalliset lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä Vantaan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevat linjaukset. Lisäopetuksen lukuvuosi- ja jakosuunnitelmat, ryhmäkohtaiset toimintasuunnitelmat sekä opiskelijoiden henkilökohtaiset suunnitelmat perustuvat lisäopetuksen opetussuunnitelmaan.

Lisäopetus kestää yhden lukuvuoden ja sen laajuus on vähintään 1100 tuntia². Tämä merkitsee sitä, että lisäopetuksen opiskelijalla on oikeus saada lukuvuoden aikana opetusta ja ohjausta vähintään 1100 tuntia. Lisäopetusta toteutetaan Vantaalla yksilöllisen suunnitelman mukaan luokamuotoisena ryhmäopetuksena. Lisäopetukseen voi sisältyä myös työelämässä, järjestöissä ja muissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa ohjattua opiskelua. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet).

Lisäopetus jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lisäopetuksessa tuetaan opiskelijoiden kehitystä, oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Se tukee sekä opetuksen että opiskelijoiden opintojen onnistumista. (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 3.1 Perusopetuksen tehtävä).

Perusasteen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa on useita koulutusvaihtoehtoja. Lisäopetuksen erityisenä tehtävänä on tarjota opiskelijoille mahdollisuus parantaa edellytyksiään jatkoopintoihin ja tukea opiskelijoiden kiinnittymistä ajatukseen opintojen jatkamisesta. Tämä edellyttää opiskelijoiden erilaisten lähtökohtien huomioonottamista opetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Opiskelijoiden kannalta mahdollisimman hyödyllisten opintopolkujen sekä tukitoimien suunnittelu ja monipuolisten oppimisympäristöjen tarjoaminen yhteistyössä perusopetuksen ja muiden oppilaitosten sekä työelämän kanssa edistää lisäopetuksen tehtävässä onnistumista. Ohjauksella ja opiskeluhuollolla on lisäopetuksessa keskeinen asema.

Lisäopetus palvelee koulutusratkaisuna erityisesti niitä perusopetuksen päättäneitä nuoria, joilla on tarvetta vahvistaa opinnoissa tarvittavia tietoja, taitoja ja opiskelumotivaatiota tai jotka tarvitsevat lisäaikaa tulevaisuutensa suunnitteluun. Lisäopetuksen tehtävänä on myös tukea

¹ Perusopetusasetus (852/1998) 3 § 2 mom.

² Perusopetuslaki (628/1998) 9 § 2 mom. ja perusopetusasetus 3 § 2 mom.

opiskelijoiden elämänhallintaa ja siten vahvistaa edellytyksiä itsestä huolehtimiseen, muutosten kohtaamiseen ja valintojen tekemiseen.

Lisäopetuksessa voi korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja, suorittaa ennalta lukio-opintoja, ammatillisen koulutuksen opintoja ja muita opintoja sekä tutustua työelämään ja eri koulutusvaihtoehtoihin.

1.2 Opetuksen arvoperusta

Lisäopetuksen järjestämistä ja toteuttamista ohjaa sama arvoperusta kuin perusopetusta (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 2.2 Perusopetuksen arvoperusta). Arvoperusta muodostuu neljästä perusperiaatteesta, jotka ovat:

- Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia
- Kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Lisäopetuksessa näkyvät Vantaan arvot avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Vuorovaikutus on välittävää ja arvostavaa. Jokainen opiskelija kohdataan yksilönä. Aidon osallistumisen kautta opiskelijat kasvavat ottamaan enenevässä määrin vastuuta opinnoistaan, päätöksistään ja elämästään sekä harjaantuvat demokraattiseen toimintaan. Lisäopetusvuosi antaa aikaa tunteiden ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen sekä terveellisten elämäntapojen omaksumiseen. Se edistää yhteiskuntaan kiinnittymistä ja ohjaa elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä vastuullisuuteen. Lisäopetus tukee opiskelijoita arvojen ymmärtämisessä ja oman arvoperustan muodostamisessa.

1.3 Oppimiskäsitys

Lisäopetuksen järjestämistä ja toteuttamista ohjaa sama oppimiskäsitys kuin perusopetusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan opiskelija on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista opiskelijoiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Opiskelijoita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää opiskelijoiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee opiskelijoiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista.

Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan. Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen opiskelija oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja

suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta opiskelija voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaisista ja sinnikästä harjoittelua. Opiskelijan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivoivat. Opiskelijan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita opiskelija asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Lisäopetuksessa opiskelumotivaation ja oppimaan oppimisen taitojen merkitys korostuu. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia sekä luomaan edellytyksiä oppimisen ilon löytämiseen kokemusten, elämysten ja oman oivaltamisen kautta. Kannustavan palautteen ja ohjauksen myötä opiskelijoiden itsetunto ja realistinen minäkuva lujittuvat sekä luottamus omiin kykyihin, mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen vahvistuu.

Lisäopetuksessa opiskelijoita ohjataan omaksumaan elinikäistä oppimista edistäviä toimintatapoja. Opetuksessa kiinnitetään huomiota työskentely- ja ajattelutaitojen sekä oppimisstrategioiden harjaannuttamiseen. Opiskelijoiden kanssa pohditaan, mikä on opiskelun merkitys omalle tulevaisuudelle ja ohjataan heitä arvioimaan omaa toimintaansa. Opiskelijoita innostetaan miettimään tulevaisuuden tavoitteitaan ja vahvistetaan heidän suuntautumistaan jatko-opintoihin.

LUKU 2 LISÄOPETUKSEN TAVOITTEET JA KESKEINEN SISÄLTÖ

2.1 Lisäopetuksen tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Nämä tavoitteet ohjaavat myös lisäopetusta. Asetuksessa ei ole määritelty lisäopetukselle omaa tuntijakoa.³

Lisäopetuksessa noudatetaan valtioneuvoston asetuksessa määriteltyjä yleisiä tavoitteita ja lisäopetukselle säädettyä erityistä tavoitetta. Valtioneuvoston asetuksessa mainitut oppiainerajat ylittävän osaamisen tavoitteet ovat erityisen tärkeitä lisäopetuksessa.

Tavoitteet vaikuttavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkiin osa-alueisiin.

Kun seuraavassa tarkastellaan valtioneuvoston asetuksen sisältöä, käytetään asetuksen mukaista ilmaisua oppilas. Muutoin lisäopetuksessa käytetään ilmaisua opiskelija.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja

³ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012)

suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleisivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonalat läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Pykälässä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatuspilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4§ sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatusta sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Lisäopetuksen erityinen tavoite

Asetuksen 5§:ssä säädetään, että lisäopetuksen erityisenä tavoitteena on kehittää nuoren valmiuksia uranvalintaan, parantaa edellytyksiä jatko-opintoihin sekä edistää elämänhallintataitoja.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi lisäopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden itsetuntemusta ja itsetuntoa, yhdessä työskentelyn ja vuorovaikutuksen taitojen sekä oppimaan oppimisen taitojen kanssa.

2.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä. Tiedonaloakohtaisen osaamisen lisäksi tavoitellaan oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt yhteisille oppiaineille sekä tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen sekä luku 4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet).

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneen tarpeen nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu ja työntekeä sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonrajat ylittävää osaamista. Pelkkä tiedon omaksuminen ei riitä.

Perusopetukselle määritellyt laaja-alaisen osaamisen seitsemän aluetta ovat

- L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- L4 monilukutaito
- L5 tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Osaamisalueilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan rakentavan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Opiskelijoita rohkaistaan tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Lisäopetuksessa laaja-alaisen osaamisen kehittäminen on erityisen tärkeää. Laaja-alaiseen osaamiseen sisältyvät tiedot ja taidot vahvistavat edellytyksiä jatko-opintoihin ja työelämään. Samalla ne antavat välineitä oman elämän hallintaan sekä rakentavaan vuorovaikutukseen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttaa omaksuttavia tietosisältöjä enemmän se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Opiskelijoille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia. Lisäopetuksessa huolehditaan opiskelijoiden mahdollisuudesta vahvistaa osaamistaan kaikilla seitsemällä laaja-alaisella osaamisalueella. Laaja-alaisen osaamisen kehittymistä seurataan ainekohtaisen opiskelijarvioinnin yhteydessä HOPSin mukaisesti. Opiskelijoita tuetaan yksilöllisten tarpeiden huomioiden. Opettajat arvioivat lukuvuosittain laaja-alaisen osaamisen toteutumista opetuksessa.

HUOM! Luvun 2.4. oppiainekohtaisissa taulukoissa viitataan yllä olevien osaamisalueiden numerointiin (L1-L7).

2.3. Lisäopetuksen keskeinen sisältö

Lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista tuntijakoa, joka määritteli, mitä oppiaineita lisäopetuksessa tulee opettaa ja miten opetustunnit jaetaan näiden oppiaineiden kesken. Lisäopetukseen ei myöskään erikseen määritellä valtakunnallista oppimäärää eli opetettavien oppiaineiden tai muun opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opetuksen lähtökohtana ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ja paikallisessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa tarkennetut laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä eri oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt. Kunkin opiskelijan osalta toteutuva sisältö täsmennetään henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Lisäopetuksen sisältö tukee lisäopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten sisällöt ja niiden toteuttamistavat lisäävät opiskelijoiden valmiuksia uranvalintaan, parantavat edellytyksiä jatko-opintoihin ja edistävät elämänhallintataitoja.

Opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus korottaa kaikkien perusopetuksen yhteisten oppiaineiden arvosanoja. Perusopetuksen yhteisten oppiaineiden opetuksessa noudatetaan näille oppiaineille perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä oppimääriä, jotka Vantaalla toteutetaan luvun 2.4 taulukoiden mukaisesti. Opiskelijoille voidaan tarjota mahdollisuus korottaa myös perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvosanoja.

Opiskelijoiden ei ole välttämätöntä opiskella kaikkia perusopetuksen yhteisiä oppiaineita, vaan he voivat tarvittaessa keskittyä omien opiskelutarpeiden ja jatko-opintojen kannalta keskeisiin oppiaineisiin sekä muihin opintoihin. Lisäopetuksen suunnittelussa huolehditaan siitä, että kullakin opiskelijalla on mahdollisuus opiskella jatko-opintojensa kannalta tarpeellisia oppiaineita.

Lisäopetuksessa opiskelijan opintoihin sisältyy aina opinto-ohjausta. Opintoihin voi sisältyä

- **perusopetuksen oppimäärään kuuluvia kaikille yhteisiä oppiaineita**
ks. taulukot luvussa 2.4.
- **perusopetuksen tehtävän mukaisia, oppilaalle valinnaisia oppiaineita**
Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus korottaa perusopetuksen valinnaisten oppiaineiden arvosanoja HOPS:n mukaan, mikäli tämä on tarpeen opiskelijan jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta.
- **monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja niihin liittyviä projektitehtäviä**
Lukuvuosittain tehdään erilaisia teemapäiviä, joissa eri aineiden oppimäärät yhdistyvät. Opetusta voidaan toteuttaa myös siten, että opiskelijan henkilökohtaiset oppimistehtävät ovat monialaisia. Lisäksi opetusryhmäkohtaisesti voidaan opiskella teemalähtöisesti eri oppiaineiden oppimääriä hyödyntäen esimerkiksi tutkimalla oppien. Taito- ja taideaineet voidaan integroida vaikkapa matematiikan tai minkä tahansa oppiaineen sisältöihin. Kielen oppiminen voi tapahtua muiden oppiaineiden tehtäviä tehden.
- **opintokäyntejä**
Tyypillisiä opintokäyntikohteita ovat alueen museot, teatterit, taidelaitokset, lähiseudun yritykset sekä Vantaan kaupungin muut toimijat esimerkiksi Vantaan luontokoulu, Vantaan Käräjäoikeus, nuorten kulttuurikeskus Vernissa jne.
- **lukio- ja ammatillisia opintoja sekä niihin valmistavia opintoja**
Lukioon valmistavina opintoina voidaan tarjota esimerkiksi filosofian, psykologian ja lyhyiden kielten valinnaisia kursseja. Ammatillisesta koulutuksesta voidaan suorittaa esimerkiksi hygieniosaamiskoulutus, ensiapukoulutus ja työturvallisuuskoulutus. Lisäksi voidaan HOPS:in mukaan räätälöidä opiskelijalle muitakin ammatillisia opintoja.
- **työelämässä suoritettavia ohjattuja opintoja ja työelämään tutustumista**
Opiskelijat ohjataan pääsääntöisesti ainakin yhdelle työelämäjaksolle lukuvuoden aikana. HOPS:n mukaan työelämäjaksot voivat olla laajojakin. Opiskelijalla on mahdollisuus työelämäjakson aikana ja siihen liittyen suorittaa perusopetuksen oppimäärän mukaisia sisältöjä erilaisin tehtävin siten, että oppiaineen päättöarvosanaa voidaan korottaa. Työelämäjaksolla opiskelijan ohjaajana toimii opinto-ohjaaja.

2.4. Oppiaineet lisäopetuksessa

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkielen opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijoiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan. Opiskelijoita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Äidinkieli ja kirjallisuuskurssit 1-5	• oppia luetun ymmärtämisen strategioiden hallintaa • sujuvoittaa tekstin tuottamisprosesseja	• kuuntelemisen ja puhumisen taidot ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa • kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistävät tekstit	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5

	• tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen • eheyttää opetusta prosessi- ja projektityöskentelyn avulla • rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä • auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	• tekstien tarkoitukset, kriittisen lukijan kysymykset • luettuun eläytyminen • jaetut lukukokemukset • tekstin tuottaminen vaiheittain, prosessikirjoittaminen • kirjoitetun yleiskielen piirteet: kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet • sanaluokat	• L6 • L7
--	--	--	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin. Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja. Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

Opiskelija osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.

Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

Tekstien tuottaminen

Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Opiskelija kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.

Opiskelija osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden pääalajat ja on lukenut sovitut kirjat.

Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetus tukee opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Suomen kieli ja kirjallisuus kurssit 1-5	- kehittää puhe-tilanteiden ymmärtämistaitoja - harjoitella esiintymistä - laajentaa opiskelijan sana- ja käsitevarastoa - laajentaa yleiskielen normien ja tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa - rakentaa opiskelijan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kieliohjaajana	- keskustelutaidot erilaisten aiheiden ja tekstien parissa - puheen ja kokonaisilmaisun keinot esim. puheesitysten pitäminen - eri tekstityypit - itseilmaisun erilaiset tavat - kirjallisuus, elokuvat, teatteri ja mediakulttuuri - kielen käytön integrointi kaikkeen oppimiseen	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

		• eri tiedonalojen tekstien lukeminen, kirjoittaminen • kieli erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: kuunteleminen ja puhuminen	
--	--	---	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.

Opiskelija ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

Tekstien tulkitseminen

Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Opiskelija osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksia.

Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

Tekstien tuottaminen

Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.

Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Muu opiskelijan äidinkieli

Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa huomioidaan opiskelijan kielellinen ja kulttuurinen tausta. Opiskelijan oman äidinkielen taitojen kehittymistä tuetaan integroituna muuhun opetukseen.

Toinen kotimainen kieli ruotsi

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Opiskelijoita ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään toista kotimaista kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Ruotsi kurssit 1-3	- vahvistaa opiskelijan it-seluottamusta ja motivaatiota ruotsin kielen opiskeluun - lisätä opiskelijan ymmärrystä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä - kannustaa puheen tuottamiseen - harjoittaa ääntämisen perussääntöjä - tukea opiskelijan luetun kielen ymmärtämistä - kehittää kirjoittamista ruotsin kielellä - kehittää monilukutaitoa	- arkikielen taidot - erilaiset vuorovaikutustilanteet - tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat - ruotsi eri viestintäkanavissa: videot, musiikki, elokuvat - erilaiset opiskelustrategiat - kieliopin rakenteet: prepositiot, verbit, substantiivit, pronominit, kysymyslauseet, sanajärjestys	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Kielenopiskelutaidot

Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta

asiayhteyden tukena. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Vieras kieli englanti

Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea ja kehittää opiskelijan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Englannin opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja luodaan siltoja opiskelijoiden vapaa-ajan kielen käyttöön. Opiskelijoita ohjataan hakemaan tietoa englannin kielellä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Englanti kurssit 1-3	• rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin • tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia yleiskielisiä ja yleis-tajuisia tekstejä • ohjata opiskelijaa tuottamaan puhuttua sekä kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin • ohjata kiinnittämään huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen	• arkipäivän puhetilanteet • sanastot ja rakenteet • erilaiset vuorovaikutustilanteet • tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat • peruskielioppi: verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, prepositiot, kysymykset, sanajärjestys • populaarikulttuuri	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaa, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Kielenopiskelutaidot

Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito taitotaso B 1.1, taito toimia vuorovaikutuksessa

Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Muu vieras kieli

Kieli on mukana kaikessa toiminnassa ja jokainen opettaja voidaan ajatella olevan kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä, ja kielten opetus on osa kielikasvatusta sekä johdatusta kielitietoisuuteen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
kurs- sit 1-2	tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä	- arkipäivän puhetilanteet - sanastot ja rakenteet - erilaiset vuorovaikutustilanteet	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5

	• ohjata opiskelijaa hankkimaan tietoa vieraalla kielellä • tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta • laajentaa kielen käytön aihepiirejä • ohjata kiinnittämään huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen	• tekstit ja puhe erilaisissa yhteyksissä: internet, kirjallisuus, tiedotusvälineet, oppikirjat • peruskielioppi: verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, prepositiot, kysymykset, sanajärjestys populaarikulttuuri	• L6
--	--	--	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

A-oppimäärän mukaan

Opiskelija osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisissä toimintaympäristöissä.

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

B-oppimäärän mukaan

Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Opiskelija osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä, kuten kielen levinneisyyttä ja arvostusta.

Kielenopiskelutaidot

A -ja B-oppimäärän mukaan

Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

B-oppimäärän mukaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

A-oppimäärän mukaan

Opiskelija selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Opiskelija pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsiä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).

Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

B-oppimäärän mukaan

Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein. Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

A-oppimäärän mukaan

Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

B-oppimäärän mukaan

Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

A-oppimäärän mukaan

Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

B-oppimäärän mukaan

Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelma. Matematiikan opetuksen tehtävänä on kartoittaa opiskelijoiden matemaattisen osaamisen taso, tukea heitä tarpeiden mukaan, auttaa nostamaan matemaattisen ajattelun tasoa sekä perehdyttää heitä matemaattisten ongelmien ratkaisuun. Matematiikan opiskelun tarkoitus on auttaa ylittämään matematiikkaan mahdollisesti liittyvät vaikeudet ja parantaa valmiuksia toisen asteen matematiikan kurssien suorittamiseen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Matematiikka kurssit 1-4	- kerrata aiemmilla luokilla opittua ja mahdollisesti paikata sieltä jääneitä aukkoja. - vahvistaa opiskelijan matemaattista ajattelua ja tukea hänen mahdollista epävarmuuttaan matematiikan suhteen.	- matematiikan peruskäsitteet - peruslaskutoimitukset: summa, erotus, osamäärä ja tulo; sulkujen poistaminen ja etumerkit, lausekkeen sieventäminen - lukujonot - mittayksiköt - potenssit	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

	• rakentaa kokonaiskuva matematiikasta tieteenä ja näyttää sen sovellutuksia käytännössä. • vahvistaa opiskelijan perustaitoja ja kykyä suoriutua tulevista opinnoista. • tarjota opiskelijalle tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti • ohjata opiskelijaa soveltamaan sisältöä arkeen ja käytäntöön	• yhtälöt ja epäyhtälöt • geometrian peruskäsitteet ja -laskutoimitukset • trigonometrian perusteet • talousmatematiikan perusteet: prosenttilaskut ja tilastot • todennäköisyyslaskenta • matemaattisen analyysin perusteet	
--	--	---	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet

Opiskelija ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Työskentelyn taidot

Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.

Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

Opiskelija osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.

Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.

Opiskelija saa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.

Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.

Opiskelija tunnistaa reaalityyppiset luvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.

Opiskelija osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojään eri tilanteissa.

Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälönsimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia

Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijoita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintointoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita. Biologian opetus auttaa opiskelijoita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdintoissa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Biologian opetus kehittää opiskelijoiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Biologia kurs- sit 1-2	• kehittää opiskelijan ymmärrystä ekosysteemien perusrakenteesta • harjoittaa erilaisten lajien tunnistamista • ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden rakenteita sekä eliökunnan rakennetta • ohjata opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perustoimintoja • ohjata arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin • lisätä opiskelijan ymmärrystä ihmisen kehon toiminnasta	• biologian erityispiirteet • ekosysteemin perusrakenne – solusta eliöksi • selvitetään elämän perusilmiöitä ja eliöiden luokittelua • perinnöllisyys • evoluutio • kaupunkiekologia • ihmisen biologia • luonnon monimuotoisuus • ihmisen kehon toiminta • genetiikka ja perinnöllisyys	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päätösarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Biologinen tieto ja ymmärrys

Opiskelija osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävästä käytöstä eliöille ja ihmiselle.

Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Opiskelija osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Opiskelija osaa kuvata ihmiselämisen perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen periaatteita.

Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista.

Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävästä elämäntavasta perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opiskelija osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvukokeen tai muun digitaalisen eliökokeen. Opiskelija toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Opiskelija osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratorioissa ja maastossa. Opiskelija osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Opiskelija osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Opiskelija osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Opiskelija osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseksi.

Maantieto

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden maailmankuvan rakentumista. Opiskelijoita ohjataan seuraamaan ja ymmärtämään koko maailmassa ja omassa lähiympäristössä tapahtuvia muutoksia. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta. Opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Maantieto kurssit 1-2	- ohjata opiskelijaa jäsentämään kokonaiskuvaa maapallosta ja sen rakenteesta - ohjata opiskelijaa ymmärtämään maantieteellisiä ilmiöitä Suomessa muualla maailmassa - harjoittaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia - tukea opiskelijaa ymmärtämään vastuullisen toiminnan ja kestävän elämäntavan merkitys	- elämän perusedellytykset maapallolla; planetaariset ilmiöt ja maapallon perusrakenne - geologiset ilmiöt (mm. mannerliikunnot, jääkaudet ym.) - maapallon karttakuva ja erilaiset alueet - luonnonvarojen ekologinen käyttö – kestävän kehityksen periaate - kasvillisuusvyöhykkeet - ilmasto – ilmastovyöhykkeet ja sääilmiöt - kulttuurinen moninaisuus ja oma identiteetti maailmassa	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.

Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Opiskelija osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Opiskelija osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Opiskelija osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediala maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Opiskelija osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Opiskelija osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Opiskelija osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Opiskelija osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Opiskelija osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

Opiskelija osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä.

Opiskelija osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Fysiikka

Fysiikan opetuksen tehtävänä on antaa yleiskuva fysiikan tieteellisestä luonteesta ja merkityksestä luonnonilmiöiden tutkimisessa. Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä,

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Fysiikka kurssit 1-2	- tutustuttaa opiskelija fysiikan ja luonnonilmiöiden tutkimisen perusteisiin - perehdyttää opiskelija fysiikan pääalueisiin ja käytännön merkitykseen - selventää opiskelijalle fysiikan suhdetta matematiikkaan ja muihin luonnontieteisiin - antaa opiskelijalle valmiudet fysiikkaan kuuluvien laskujen suorittamiseen - täydentää yläasteella opittua ja johdatellaan pidemmälle, jotta oppilas selviytyy toisen asteen fysiikan opinnoista	- fysikaalisten ilmiöiden tutkimisen ja mittaamisen perusteet - ääni ja valo luonnonilmiöinä sekä optiikan perusteet. - energian eri muodot - liikkeen ja voiman yhteys - liikkeeseen, massa, paineeseen ja vuorovaikutukseen liittyvät laskutoimitukset. - sähköön liittyvät luonnonilmiöt ja sähkölaitteet - fysiikka maailmankaikkeuden rakenteessa	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet

Opiskelija osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Opiskelija osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Opiskelija osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Tutkimisen taidot

Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Opiskelija osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Opiskelija osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Opiskelija osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Opiskelija osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Opiskelija osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opiskelija osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkönsä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Kemia

Kemian opetuksen tehtävänä on antaa kattava kuvaus kemian teoreettisesta tiedosta ja perehdyttää oppilas kemian käytännön sovellutuksiin, jotta hän ymmärtäisi kemian merkityksen arki- ja talouselämässä. Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään. Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Ke-mia kurssit 1-2	• antaa opiskelijalle yleiskuva kemiasta tieteenä • perehdyttää opiskelija arkipäivän sovellusten ja luonnonilmiöiden tarkasteluun • johdattaa opiskelija kemian eri pääalueisiin ja niiden käytännön sovellutuksiin • antaa opiskelijalle yleiskuva alkuaineista ja niiden luokittelusta sekä kemiallisen reaktion merkityksestä aineiden muodostumiselle • antaa opiskelijalle valmiudet syventää hankittuja tietoja jatko-opinnoissa • selvitetään laboratoriotyön perusteet, vaikka käytännön kokeiluja ei tehtäisi	• kemian eri osa-alueiden erot ja merkitys • liuoksen ja seoksen sekä molekyylin ja yhdisteen käsitteet • kemiallisen reaktion merkitys ja aineiden muodostuminen • alkuaineiden ja yhdisteiden ero sekä alkuaineiden luokitusjärjestelmän perusteet • luonnonilmiöiden, kuten ilman ja veden kemiallinen luonne • kestävä kehitys • orgaanisen kemian sekä metallien kemian perusasiat • kemian sovellukset teollisuudessa ja arkielämässä	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet

Opiskelija osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Opiskelija osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Opiskelija osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Opiskelija osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutkimisen taidot

Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Opiskelija osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

Opiskelija osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Opiskelija osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Opiskelija osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Opiskelija osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Opiskelija osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemian soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Opiskelija osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Opiskelija osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemian sovelletaan eri ympäristöissä.

Terveystieto

Opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden terveysosaamisen kehittäminen tieteelliseen tietoon pohjautuen. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä. Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Terveys-tieto kurssit 1-2	- ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden käsite laaja-alaisesti sekä ymmärtämään terveellisten elintapojen merkitys - tukea opiskelijaa kehittymään terveyteen liittyvän tiedon hankkijana sekä käyttäjänä - ohjata opiskelijaa ymmärtämään kriittisen tarkastelun merkitys yhteisöllisissä ja kulttuurisissa terveyteen liittyvissä asioissa	- terveellinen ruokavalio, säännöllinen liikunta, riittävä lepo sekä oikeanlaiset työtavat - päihteet ja nautintoaineet - median käyttö - seksuaaliterveys (mm. ehkäisy, sukupuolitaudit) - sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen hyvinvointi; toimivat ihmissuhteet, mielenterveys - turvallinen liikkuminen liikenteessä - tieteellinen tieto terveyteen liittyvien asioiden taustalla; lähde- sekä mediakriittisyys - hätäensiapu	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänsä eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

Opiskelija osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Opiskelija osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Opiskelija osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten haakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Opiskelija osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Opiskelija osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Uskonto

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijoille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleisivistys. Opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija uskontoon ilmiönä sekä sen monimuotoisuuteen ja ohjata oman maailmankatsomuksen muodostamiseen. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetus kannustaa opiskelijoita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisten pyhää.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Uskonto kurssit 1-2	- ohjata opiskelijaa ymmärtämään uskontoa ilmiönä - perehdyttää opiskelija erilaisiin uskontoihin eripuolilta maailmaa - ohjata opiskelijaa ymmärtämään erilaisia uskonnollisia tapoja (riittejä) ja symboleita - auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskonnon asemaa ja merkitystä maailmanpolitiikassa, taiteessa ja kulttuurissa	- uskonnon määrittely - erilaisiin uskontoihin perehtyminen - eri uskontojen perusteisiin perehtyminen - eri uskontojen erilaisen tapojen samankaltaisuuksien tarkastelu - oma ja toisten pyhä - erilaiset Jumala-käsitykset - kristillinen etiikka - oman uskonnon asema - uskonnollisen monimuotoisuuden merkitys	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Opiskelija osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Opiskelija tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonottomuudesta. Opiskelija osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Opiskelija osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Opiskelija osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opiskelija tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

Opiskelija tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Opiskelija osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Opiskelija tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

Opiskelija osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Opiskelija pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Opiskelija pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen

Elämänskatsomustieto

Elämänskatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaisiksi, vastuullisiksi ja arvostelukykyisiksi kansalaisiksi sekä tukea heidän oman maailmankatsomuksensa muodostamista ja selkeyttämistä.

Elämänskatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää opiskelijoiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänskatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluun ja toimintaansa. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Elämänskatsomustiedossa kriittinen ajattelu, avoin ja pohdiskeleva asenne tukevat osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Elämänkatso- mistieto kurssit 1-2	- ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään sekä käyttämään katsomuksellisia käsitteitä - ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia katsomuksia sekä arvioimaan niitä - ohjata opiskelijaa ymmärtämään erilaisten katsomuksien taustalla olevia perusteita - kannustaa opiskelijaa ajattelemaan kriittisesti ja itsenäisesti - auttaa opiskelijaa hahmottamaan oman maailmankatsomuksensa ja toimintansa merkitys maailmassa	- maailmankuvan ja -katsomuksen käsitteet - humanismi ja YK:n ihmisoikeuksien julistus - eri kulttuureihin perehtyminen - erilaisiin katsomuksiin ja uskontoihin perehtyminen - eettisiin suuntauksiin tutustuminen (etiikka) - oman maailman- ja elämänskatsomuksen selkeyttäminen - uskonnoton ajattelu - tieteellinen maailmankatsomus	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

		kriittisen ajattelun periaatteet	
--	--	--	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

Opiskelija osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaihteita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.

Opiskelija osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä. Opiskelija osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

Opiskelija osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Opiskelija osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä.

Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

Opiskelija osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Historia

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tunte-
musta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä
koskevan tiedon avulla opiskelijoita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, hen-
kisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Opiskelijoita ohjataan näke-
mään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä teki-
jöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea opiskelijoiden identiteetin rakentumista sekä
edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alai- sen osaa- misen alu- eet
His- toria kurs- sit 1-2	- perehdyttää opiskelija Suomen histo- rian keskeisiin vaiheisiin sekä antaa yleiskuva maailmanhistorian kehityk- sestä esihistoriasta nykyaikaan - auttaa opiskelijaa hahmottamaan Suo- men historian eri pääjaksot, eli ajan en- nen valtiollisia instituutioita, Ruotsin ja	- Suomen väestön muutto ja koostumuksen muuttuminen - Ruotsin vallan ajan ke- hitys ja sen vaikutus Suo- men kulttuuriin ja yhteis- kuntaan.	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6

	Venäjän vallan ajat sekä itsenäisyyden ajan • ohjata opiskelijaa hahmottamaan yleisen historian eri aikakaudet ja osaa sijoittaa ne kronologiaan • lisätä opiskelijan tuntemusta Suomen ja maailmanhistorian merkkihenkilöistä	• keskeisimmät sodat ja rajansiirrot sekä Suomen siirtyminen Venäjän valan alle • itsenäistyminen, kansalaissota, talvi- ja jatkosota • sodanjälkeinen aika • yleisen historian pääjaksot: vanha aika, keskiaika ja uusi aika • Euroopan historian kehitys antiikista nykyaikaan • pääpiirteet muun maailman kehityksestä ja Euroopan vaikutuksesta maailmanhistoriaan • nykyisen maailmanpolitiikan juuret	• L7
--	--	---	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Opiskelija osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja. Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Opiskelija osaa sijoittaa opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen. Opiskelija pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä. Opiskelija osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Opiskelija osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

Opiskelija osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä.

Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

Opiskelija osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja.

Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisesti toimijoiksi. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Yhteiskuntaoppi kurssit 1-2	• antaa opiskelijalle kuva yhteiskunnan ja sen instituutioiden toiminnasta • selvittää opiskelijalle yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä yksilön vaikuttamismahdollisuudet • perehdyttää opiskelija yhteiskunnan tukimuotoihin ja yksilön oikeusturvaan • antaa opiskelijalle yleiskuva yhteiskuntapoliittisista kysymyksistä ja ongelmista • antaa opiskelijalle yleiskuva maailmantalouden toiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä • selvittää opiskelijalle kansantalouden perustoiminnot sekä yritystoiminnan perusteet	• perusoikeudet ja kansalaisuuteen liittyvät kysymykset • oikeusturva ja oikeusjärjestelmän pääperiaatteet sekä oikeuslaitoksen rakenne • kansalaisen velvollisuudet ja oikeudet lähestyttäessä täysikäisyyttä • työelämän pelisäännöt ja työ-sopimukseen liittyvät asiat • verotus, sosiaaliturva ja eläkejärjestelmä • Kansantalouden toiminta ja yrityksen perustaminen • maailmantalous ja kansainväliset järjestöt kuten YK ja EU. Suomen toiminta kansainvälisessä yhteisössä • kuluttajan asema ja kuluttajansuojat. Henkilökohtainen rahankäyttö • maanpuolustus ja sotilasliitot • huoltajuus – ja perhekysymykset	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

Opiskelija osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Opiskelija osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta.

Opiskelija pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.

Opiskelija osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Opiskelija osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

Opiskelija osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Integrointi

Eri oppiaineita opiskellaan integroidusti erilaisina teemakokonaisuuksina. Erityisesti taito -ja taideaineiden opetus kytetään muiden aineiden opiskeluun rakentamalla tehtäviä, jotka liittyvät käsitteillä oleviin aiheisiin.

Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallistumiseen. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa opiskelijoita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminoissa. Opiskelijoiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhtautumista musiikkiin ja rakentaa arvostavaan ja uteliasta suhtautumista eri kulttuurien musiikkiin.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Musiikki kurssit 1	- kannustaa opiskelijaa rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä - ohjata opiskelijaa ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan - kannustaa opiskelijaa kehittämään laulu- ja soittotaitoaan - tarjota opiskelijalle mahdollisuus musiikillisten elämyksien kokemiseen	- musiikillisten ilmaisutaitojen kehittäminen - omien musiikillisten ideoiden tuottaminen - musiikin vaikutus tunteisiin ja hyvinvointiin - musiikillisen osaamisen kehittäminen harjoittelun avulla - musiikin kuuntelu - musiikin historia - musiikin lajit - instrumentit - esiintyminen	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Osallisuus

Opiskelija toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Opiskelija käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Opiskelija soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Opiskelija osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Opiskelija kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Opiskelija osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

Opiskelija osaa käyttää musiikkitekniikan tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

Opiskelija osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

Opiskelija käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

Opiskelijan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Opiskelija käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Oppimaan oppiminen musiikissa

Opiskelija asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Kuvataide

Opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Heitä tutustutetaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata opiskelijoita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Opiskelijoiden identiteetin rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opiskelijoille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Kuvataidekurssit 1-2	• harjoittaa opiskelijaa eri tekniikoiden käytössä • tarjota opiskelijalla kokemuksia kuvataiteen tuottamisessa. • antaa opiskelijalle mahdollisuus nauttia kuvataiteesta • rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan näkemyksiään kuvataiteen keinoin • kannustaa opiskelijaa soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa tuotoksissaan	• yksilöllinen kuvailumaisu • opiskelijan identiteetin rakentuminen, osallisuus ja hyvinvointi • taidemuseo- ja näyttelyvierailut • taideteoksen tulkinta ja analyysi • kuvanveisto • maalaus • piirtäminen	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

		• sarjakuva • elokuva • kollaasi • installaatio • animaatio • rakentelu • valokuva • erilaiset materiaalit • taidehistoria	
--	--	--	--

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Opiskelija osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Opiskelija osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Opiskelija osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kuvallinen tuottaminen

Opiskelija osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Opiskelija osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Opiskelija pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Opiskelija osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Opiskelija osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Opiskelija osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Opiskelija osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Opiskelija tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävästä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia

Käsityö

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata opiskelijoita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityön opetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijoita ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään opiskelijoiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksessa painotetaan opiskelijoiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Opetukseen sisältyvät myös opiskelijoiden

oma elämänpiiri ja yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Käsi-työ kurssit 1	- ohjata opiskelijaa tutustumaan ja käyttämään erilaisia työvälineitä ja materiaaleja - ohjata opiskelijaa suunnittelemaan omaa työskentelyään - ohjata opiskelijaa ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan - ohjata opiskelijaa havainnoimaan ja reagoimaan erilaisiin työtilanteisiin liittyviä riskitekijöitä	- erilaiset tekniikat - erilaiset materiaalit - työturvallisuus: vaarojen ja riskien arvioiminen - suunnittelu- ja vaihetyöskentely - suunnitelmien pohjalta erilaisten kädentaitotuotteiden valmistaminen - kädentaidot ja käsityötaide eri kulttuureissa - työvälineet - kodin työkalut - oma vaate- ja tekstiilihuolto - kodin kunnossapito	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Opiskelija suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Opiskelijaosaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Opiskelija osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.

Opiskelija käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Opiskelija osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Opiskelija osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opiskelija osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Opiskelija osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Liikunta

Liikunnan kurssien tehtävänä on antaa opiskelijoille mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan teoreettisen opiskelun vastapainoksi ja täydennykseksi. Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Tärkeitä ovat liikuntaan liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Opetuksessa korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä. Opiskelijoita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestäväan toimintaan ja oppimisilmapiiriin. Liikunnassa opiskelija saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Liikunta kurssit 1-3	• antaa opiskelijalle vaihtelua teoreettiseen opiskeluun • lisätä opiskelija virkeyttä ja parantaa ruumiillista kuntoa • kerrata eri lajien sääntöjä, tekniikkaa ja perinteitä • kannustaa opiskelijaa kokeilemaan uusia lajeja • parantaa yhteishenkeä ja yhteistyökykyä • antaa opiskelijalle mahdollisuus liikunnan iloon ja opetetaan reilun pelin sääntöjä	• joukkuelajit: jalkapallo, lentopallo, pesäpallo, koripallo, salibandy • keilaus • ryhmäyttävät harjoitteet • rentoutuminen ja mindfulness • kuntosaliharjoittelu • lihahuolto ja kehonhuolto • ulkoilu ja luonnossa liikuminen • tanssi • yleisurheilu • kuntotestit • luistelu • kiipeily • liikunta hyvinvoinnin perustana	• L1 • L2 • L3 • L4 • L5 • L6 • L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Fyysinen toimintakyky

Opiskelija osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Opiskelija tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Opiskelija osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Opiskelija osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Opiskelija osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Opiskelija osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Opiskelija toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Sosiaalinen toimintakyky

Opiskelija osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Opiskelija noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Psyykkinen toimintakyky

Opiskelija osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Kotitalous

Kotitalous kurssi tehtävänä on opettaa ruuanlaiton perusasiat ja esitellä ruuanlaitossa käytettäviä raaka-aineita ja valmistusmenetelmiä.

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa opiskelijoiden kotitaloudelliselle osaamiselle. Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä tekemiseen. Opetus kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Kotitalouskurssit 1-2	- tutustuttaa opiskelija ruuanlaiton perusraaka-aineisiin - tutustuttaa opiskelija tärkeimpiin ja helpoimpiin valmistusmenetelmiin - antaa opiskelijalle perustiedot raaka-aineiden ravintosisällöstä ja terveellisyydestä - perehdyttää opiskelija ruokakulttuurin moninaisuuteen - tarjota opiskelijalle kokemuksia ruoanvalmistamisesta ohjatusti ryhmässä	- ruuanlaiton tekniset perusasiat - Ruoan valmistaminen yhdessä - ateriakokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen: alkuruoka, pääruoka, lisukkeet ja jälkiruoka - erilaisten ruokien maistaminen - ateriointi yhdessä - keittiön puhdistaminen ruuanlaiton jälkeen - suomalaiset ruokaperinteet ja eri kulttuurien keittiö - hygieniosaaminen: lihan, kalan ja kanan sekä kasvien käsittely - terveellisen ravinnon perusteet - omien ruokailutottumusten vaikutus hyvinvointiin	- L1 - L2 - Le - L4 - L5 - L6 - L7

Päättöarvioinnin hyvä (arvosanan 8) osaaminen

Käytännön toimintataidot

Opiskelija asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Opiskelija arvioi itse

tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Opiskelija tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Opiskelija osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat.

Opiskelija valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.

Opiskelija osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaihteittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Opiskelija työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Opiskelija pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Opiskelija osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Opiskelija osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksienperinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Opiskelija osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Opiskelija osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Tiedonhallintataidot

Opiskelija osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Opiskelija tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

Opiskelija osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Opiskelija pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä. Opiskelija osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Opiskelija osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaus tukee opiskelijoita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Opiskelijoita kannustetaan pohtimaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä käsitteitä ja tekemään itseään koskevat valintansa.

Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden opiskelun onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Opinto-ohjauksen tehtävänä on edistää opiskelijoiden kasvua ja kehitystä siten, että opiskelijat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Opinto-ohjaus tukee opiskelijoita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja.

Aine	Opetuksen tavoitteet	Keskeinen sisältö	Laaja-alaisen osaamisen alueet
Opinto-ohjaus kurssit 1-4	- kannustaa opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan - kehittää opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja - ohjata opiskelijaa asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista - antaa opiskelijalle tietoa omaien valintojen perustaksi - tukea opiskelijan kykyä tehdä tarkoituksenmukaisia valintoja - tarjota opiskelijalle kokemuksia erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja ammattialoista - tukea opiskelijan taitoja hakeutua koulutukseen ja työelämään	- suomalainen koulutusjärjestelmä - opiskelutaidot ja oppimaan oppiminen - oppimispäiväkirja - oppimistyyli - erilaiset opiskelutekniikat - omat vahvuudet oppijana - urasuunnittelu - opiskelumotivaatioon vaikuttavat seikat - yleisiä elämässä tarvittavia taitoja - omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen: arvot ja asenteet, omat taidot, sosiaaliset verkostot - koulutuskokeilut - opiskeluharjoittelut - työelämään tutustuminen - yrittäjävierailut - oppilaitosvierailut - itsetuntemus oppijana - HOPSin laatiminen ja päivittäminen - yhteisvalinta	- L1 - L2 - L3 - L4 - L5 - L6 - L7

Arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoitien yhteydessä. Opiskelijat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella opiskelijat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitojaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

LUKU 3 LISÄOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen

Lisäopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat samat periaatteet kuin perusopetuksessa. Periaatteet ovat

- oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä
- hyvinvointi ja turvallinen arki
- vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- osallistuminen ja demokraattinen toiminta
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet).

Lisäopetuksessa toimitaan oppivan yhteisön periaatteiden mukaisesti, jolloin dialogi, yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset ovat tärkeitä. Toiminta on johdonmukaisesti tavoitteisiin pyrkivää ja johtaminen kohdistuu oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen Vuorovaikutusta ja monipuolista työskentelyä käytetään suunnitelmallisesti oppimisen edistämiseen. Kulttuurinen moninaisuus ja erilaiset kielelliset lähtökohdat otetaan huomioon ja edistetään yhteisön kielitietoisuutta. Lisäopetuksessa luodaan edellytyksiä demokraattisen toiminnan harjoittelulle ja mallinnetaan ympäristövastuullista ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa.

Lisäopetuksen toimintakulttuurissa erityisen tärkeää on opiskelijoiden myönteistä ja realistista minäkuvaa vahvistava vuorovaikutus ja yhteistyö, ongelmien rakentava käsittely sekä huomion suunnattaminen myönteisiin ratkaisuihin. Toiminnan ja ilmapiirin kehittämisellä huolehditaan, että jokainen opiskelija voi kokea kuuluvansa yhteisöön, olevansa siinä tervetullut ja arvostettu ja voivansa toimia sen aktiivisena jäsenenä.

Ryhmissä toimittaessa harjaannutaan toisten huomioon ottamiseen sekä omien vahvuuksien hyödyntämiseen ja vertaistuen antamiseen. Toiminnan selkeys, rauhallisuus, suunnitelmallisuus ja säännönmukaisuus tukevat elämänhallintataitoja. Opiskelijoiden tarpeet huomioidaan joustavasti ja toiminta on monipuolista. Toiminnassa on käytänteitä ja rakenteita yhteisöllisyyden kehittämiseen ja opiskelijoiden aktiivisen roolin vahvistamiseen. Käytännön osallistuminen ja vaikuttamisen kokemukset luovat edellytyksiä yhteiseen vastuunottoon kasvamiselle ja osallisuudelle.

3.2 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämistä ohjaavat samat tavoitteet kuin perusopetuksessakin (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat). Lisäopetuksessa huolehditaan erityisesti siitä, että oppimisympäristöt ja työtavat ovat opiskelijoiden näkökulmasta kiinnostavia ja kannustavia, ja että ne monipuolisuudellaan vahvistavat opiskelumotivaatiota. Opiskelijoiden mahdolliset tuen tarpeet otetaan huomioon oppimisympäristöjen suunnittelussa ja työtapojen valinnassa.

Lisäopetuksen oppimisympäristöjen yhtenä osana ovat ne työelämäympäristöt, joissa opiskelijat tutustuvat työelämään. Eri oppimisympäristöjä hyödynnetään kunkin opiskelijan opiskelusuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Opiskelijoiden turvallisuudesta sekä opintojen seuraamisesta ja ohjaamisesta samoin kuin palautteen antamisesta ja tuesta huolehditaan kaikissa opiskeluun liittyvissä ympäristöissä.

Työtapoja valittaessa lähtökohtina ovat opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet, lisäopetukselle asetetut tavoitteet sekä opiskelijoiden opiskelusuunnitelmissa määritellyt henkilökohtaiset tavoitteet. Työtapojen valinnalla ja työskentelyn käytännönläheisyydellä voidaan luoda edellytyksiä myönteisiin oppimiskokemuksiin ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Huomiota kiinnitetään opiskelijoiden tietoihin ja taitoihin mahdollisesti jääneisiin puutteisiin aiemmilta opiskeluvuosilta ja etsitään yhdessä tapoja tieto- ja taitopohjan vahvistamiseen.

Oppimaan oppimisen mahdollistamiseksi opiskelijoita ohjataan asettamaan työlleen tavoitteita sekä suunnittelemaan ja arvioimaan opiskeluaan. He ovat mukana myös työtapojen suunnittelussa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tukemaan erityisesti opiskelijoiden vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja sekä tiedonhankinnan, muokkaamisen ja tuottamisen taitoja. Opiskelijoita kannustetaan omaan ilmaisuun ja luovaan tuottamiseen.

LUKU 4 LISÄOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opiskelijan opintojen suunnittelu

Lisäopetuksen tavoitteet edellyttävät opiskelijoiden yksilöllistä ohjaamista. Koska lisäopetusta varten ei ole valtakunnallista oppimäärää, jokaiselle lisäopetuksen opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma, jota kutsutaan opiskelusuunnitelmaksi. Suunnitelman laatimisesta vastaa ryhmänohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä. Tarvittaessa laadinnassa ovat mukana opinto-ohjaaja, erityisopettaja, sekä huoltaja. Suunnitelma ohjaa kunkin opiskelijan opintojen rakentumista ja etenemistä ja vahvistaa myös opiskelijan omaa suunnitelmallisuutta opiskelussa.

Suunnitteluun paneudutaan heti lisäopetusvuoden alussa. Opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan koko lisäopetuksen ajan. Opiskelusuunnitelmaa voidaan muuttaa lukuvuoden aikana, ja se tarkistetaan aina tarvittaessa. Tarkistamisajankohdista voidaan sopia myös ennalta. Tärkeätä on huolehtia, että opiskelun välittömien tavoitteiden rinnalla opiskelusuunnitelman toimivuutta tarkastellaan myös opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmien näkökulmasta. Sekä opiskelusuunnitelman laatimisessa että sen toteutumisen seurannassa tehdään tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä.

Opiskelusuunnitelman laatimisen lähtökohtina ovat opiskelijan vahvuudet, tarpeet ja tavoitteet sekä osaamisen taso lisäopetuksen alussa. Opiskelijan elämäntilanne sekä aiemmat oppimiskokemukset otetaan huomioon. Lähtötilanteen selvittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opiskelusuunnitelman tarkoituksena on ohjata opiskelijan tiedollista ja taidollista sekä elämänhallintaan liittyvää kehittymistä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opiskelusuunnitelmaan kirjataan

- opiskelijan opinto-ohjelma eli ne opinnot, joita opiskelijan on tarkoitus suorittaa lisäopetuksen aikana omassa koulussa, muissa oppilaitoksissa, työelämässä, järjestöissä tai muissa oppimisympäristöissä
- eri oppiaineiden ja muiden opintojen tuntimäärät
- tiedolliset ja taidolliset tavoitteet sekä osaamisen vahvuudet ja kehittämistarpeet
- suunnitelma jatko-opinnoista
- ohjaukselliset tavoitteet
- opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat yleisen tuen tukitoimet
- opiskelusuunnitelman laadinnasta, toteutumisesta ja seurannasta ensisijaisesti vastaava opettaja.

Opiskelusuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös opiskelutaitojen kehittämiseen sekä tarvittaessa opiskelijan hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyviä tavoitteita.

Opiskelusuunnitelman sijaan tehostettua tukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan oppimissuunnitelma. Jos opiskelijalla on erityisen tuen tarve, hänelle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS.

4.2 Opiskelijoiden osallisuus

Lisäopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta. Ryhmässä ja oppilaitosyhteisössä opiskelijat saavat kokemuksia yhteistyöstä, osallistumisesta, vaikuttamisesta ja demokraattisesta toiminnasta arjen opiskelutilanteissa sekä yhteistä koulutyötä ja työympäristöä suunniteltaessa. Keskeistä on opiskelijoiden aktiivinen ja vastuullinen rooli oman opiskelusuunnitelman laadinnassa ja opiskelussa. Opiskelijoille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssääntöjen valmisteluun⁴.

Lisäopetuksen opiskelijat kuuluvat sen koulun oppilaskuntaan, jossa he opiskelevat⁵. Vantaalla lisäopetuksen opiskelijat kuuluvat lukion opiskelijakuntaan. Kuka tahansa voi asettua ehdolle opiskelijakuntahallitukseen, jonka opiskelijat valitsevat keskuudestaan vuosittain. Opiskelijakuntatoiminta sekä kunnan ja koulun muut osallistumista tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Opiskelijoilla on mahdollisuus valita erilaisista suoritustavoista ja he osallistuvat edellytystensä mukaisesti opetuksen sisältöjen, rakenteiden ja menetelmien suunnitteluun sekä arviointiin.

4.3 Yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa⁶. Tätä yhteistyötä tarvitaan myös lisäopetuksessa. Arvosanojen korottaminen, opiskelumotivaation ja -taitojen vahvistaminen sekä opintojen jatkamiseen liittyvien suunnitelmien tekeminen ovat haasteita, joissa opiskelija tarvitsee perheensä tukea. Opiskelun arvostaminen ja tukeminen on tärkeää myös opiskelijan hyvinvoinnin kannalta. Huoltajilta saatu tieto ja tuki auttavat lisäopetuksen opettajia opetuksen suunnittelussa ja kasvatustyössä.

Lisäopetuksen opettajat pitävät yhteyttä huoltajiin tai muuhun kotiväkeen jatkuvasti opiskelijahallintojärjestelmän kautta, soittamalla ja järjestämällä tarvittaessa tapaamisia. Lisäksi huoltajille järjestetään vanhempainiltoja ja/tai vanhempainvartteja. Tiedon kulkemisen varmistamisella koululta kotiin ja päinvastoin on suuri merkitys opiskelijan arjen sujumiselle ja opintojen etenemiselle.

Opiskelijoiden opiskelusuunnitelmien laatiminen ja opetuksen joustava toteuttaminen tehdään lisäopetuksessa opettavien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhteistyössä niiden peruskoulujen kanssa, joista opiskelijat tulevat. Lisäopetuksen opetustarjontaa, opintoihin sisältyvät työelämäjakso, opiskelujaksot muissa oppilaitoksissa sekä erilaiset opintokäynnit ja työpajat toteutetaan yhteistyössä lukioden, ammatillisten oppilaitosten ja muiden oppilaitosten sekä työelämän ja

⁴ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

⁵ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

⁶ Perusopetuslaki 3 § 2 mom.

muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Opinto-ohjauksen, oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä opiskeluhuollon edellyttämää yhteistyötä käsitellään luvussa 5.

Vantaan perusopetuksen lisäopetuksessa tehdään yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa mm. sisällyttämällä opiskeluun koulutuskokeiluja, oppilaitosvierailuja tai eri pituisia tutustumisjaksoja. Jaksojen tavoitteena on, että opiskelija saa kokemuksia mahdollisesta tulevasta opiskelupaikasta ja selkeyttää omia jatkokoulutustoiveitaan. Tutustumispaikat pyritään järjestämään opiskelijan omien toiveiden mukaisesti.

Työelämän kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu lisäopetuksessa työelämään tutustumisjaksojen, yritysvierailujen ja vierailuluentojen muodossa. Lisäopetuksen opintoihin sisältyy ainakin yksi työelämään tutustumisjakso, jonka pituus on noin 2-4 viikkoa. Työelämään tutustumista voidaan järjestää yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti opintoihin sisältyen myös pidempi jakso yhdessä tai useammassa työpaikassa. Opettaja seuraa ja arvioi työelämään tutustumisjaksoa yhdessä opiskelijan ja työnantajan sekä tarvittaessa opetusta tukevan henkilöstön kanssa. Työnantaja antaa työelämään tutustumisjaksosta opiskelijalle kirjallisen palautteen, joka käsitellään jatko- opintoja suunniteltaessa ohjauskeskustelun aikana.

Kulttuuritoimen kanssa tehdään yhteistyötä vuosittain sovittavien erilaisten opiskelijaprojektien muodossa. Lisäopetusryhmien opettajat toimivat vastuuhenkilöinä projektien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

4.4. Kasvatuskeskustelu ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpidollisia keinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa⁷.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua opiskelijan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskus-
kustelun tarkoituksena on yhdessä opiskelijan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla opiskelijaa, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja opiskelijan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määrääkainen erottaminen. Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi opiskelijan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi⁸.

⁷ Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

⁸ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁹. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten menettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää opiskelijoita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla. Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Opiskelijoille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun¹⁰. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Vantaan perusopetuksen lisäopetuksessa noudatetaan soveltuvin osin Vantaan perusopetuksen Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten menettelyjen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa. (LIITE 1)

LUKU 5 OPISKELIJAN OPINTOJEN JA HYVINVOINNIN TUKEMINEN

5.1. Opinto-ohjaus

Opiskelijoiden kokonaisvaltainen ohjaus on kaikkien lisäopetuksen opiskelijoiden kanssa työskentelevien yhteinen tehtävä. Lisäopetuksen opinto-ohjaus toteutetaan perusopetuksen oppilaanohjauksen periaatteiden mukaisesti (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 15 Opetus vuosiluokilla 7-9). Lisäopetuksessa opinto-ohjauksen merkitys on erityisen suuri. Tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että he voivat onnistua opinnoissaan, motivoituvat jatkamaan opiskelua ja löytävät paikkansa seuraavan koulutusvaiheen opinnoissa. Keskeiset ohjaukselliset tavoitteet kirjataan jokaiselle opiskelijalle laadittavaan opiskelusuunnitelmaan.

Opinto-ohjauksessa korostuu opiskelijan henkilökohtainen ohjaus. Jokainen opiskelija tarvitsee jatkuvaa myönteistä ja rakentavaa palautetta sekä onnistumisen kokemuksia. Näissä opinto-ohjauksella on keskeinen rooli. Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelussa ja etenkin jatko-opiskelussa tarvittavien taitojen kehittymistä. Myös ammatillisen suuntautumisen vahvistaminen on tärkeää. Opinto-ohjauksella huolehditaan, että opiskelijan työelämäntuntemus lisääntyy ja että opiskelija pääsee tutustumaan erilaisiin aloihin. Työelämäntuntemuksen lisääntyessä opiskelija voi paremmin pohtia omia henkilökohtaisia opiskelu- ja uravaihtoehtojaan.

⁹ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

¹⁰ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

Opiskelijan tulevaisuuden suunnittelua tuetaan eri koulutusvaihtoehtojen selvittämisellä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua myös käytännössä erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin kuten lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä näihin valmistaviin koulutuksiin, oppisopimuskoulutukseen ja työpajoihin. Lisäopetuksen aikana on mahdollista osallistua opiskelujaksoille ja tutustumiskäynneille muissa oppilaitoksissa. Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata lisäopetusta sopivampaan opiskeluvaihtoehtoon.

Henkilökohtainen ohjaus on erityisen tärkeää jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä ja jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelijaa autetaan suunnittelemaan lisäopetuksen jälkeisiä opintoja ja tuetaan käytännön hakumenettelyissä.

Ohjauksen toteuttaminen

Vantaan perusopetuksen lisäopetuksen opinto-ohjauksesta vastaa lukion opinto-ohjaaja ja opetusryhmän opettaja eli ryhmänohjaaja. Opinto-ohjaaja toteuttaa ohjausta ryhmittäin, pienryhmissä ja henkilökohtaisissa tapaamisissa. Opettaja seuraa ryhmänsä opiskelun etenemistä ja puuttuu välittömästi havaittuihin ongelmiin. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskeluhuoltohenkilöstön tai yhteistyöverkostojen kautta muun ammatillisen avun ja tuen piiriin. Opetusta tukeva henkilöstö toimii opettajan ja opinto-ohjaajan tukena yksilöllisen ohjauksen toteuttamisessa. Jatko-opintoihin ohjaamisessa opinto-ohjaajalla on keskeinen rooli.

5.2 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Lisäopetuksessa oppimisen ja koulunkäynnin tuki toteutetaan perusopetuksen kolmiportaisen tuen periaatteiden mukaisesti (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki). Opiskelijalla on oikeus riittävään tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä¹¹. Tämä merkitsee oikeutta perusopetuslain mukaisiin tukimuotoihin kuten tukiopetukseen, osa-aikaiseen erityisopetukseen, tulkitsemis- ja avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin sekä erityisopetukseen. Käytettävät tukimuodot määritellään opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Perusopetuksessa annettu tehostettu tuki on päättynyt ja erityisen tuen päätös on rauennut perusopetuksen päättyessä.

Yleinen tuki lisäopetuksessa

Lisäopetus on lähtökohtaisesti yksilöllistä ja joustavaa sekä kunkin opiskelijan omaan opiskelusuunnitelmaan perustuvaa. Lisäopetuksessa opiskelija voi paikata perusopetuksessa osaamiseen mahdollisesti jääneitä aukkoja sekä korottaa perusopetuksesta saatuja arvosanoja. Jokaisen opiskelijan tuen tarve arvioidaan erikseen. Tuen ensimmäinen vaihe on yleinen tuki. Opiskelijan tarvitseman tuen järjestäminen ja tukimuodot kirjataan opiskelijalle laadittavaan opiskelusuunnitelmaan.

Yleisen tuen muotoja lisäopetuksessa voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiope-
tus, opettajien keskinäinen sekä muun henkilöstön välinen yhteistyö, ohjaus, opetusryhmän joustavat opiskelujärjestelyt ja pedagogiset ratkaisut. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen opiskelijan tarpeet. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatukseen ja opetustilanteisiin. Opiskelija osallistuu joka vaiheessa oman opiskelunsa suunnitteluun ja päätöksentekoon. Huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

Tehostettu tuki lisäopetuksessa

Opiskelijalla on oikeus tehostettuun tukeen sitä tarvitessaan. Tehostettua tukea perusopetuksessa saaneen opiskelijan tarve tuen jatkamiseen lisäopetuksessa arvioidaan lisäopetuksen alkaessa. Myös opiskelija, jolle ei ole annettu tehostettua tukea perusopetuksen aikana, voi saada tehostettua tukea lisäopetuksessa.

Tehostetun tuen tarpeen selvittämiseksi opiskelijan tilanteesta tehdään pedagoginen arvio. Opiskelijalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan pedagogiseen arvioon perustuen tehostettua tukea. Pedagogisen arvion tekee opiskelijan ryhmän opettaja tai useampi lisäopetuksen opettaja yhdessä. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Mikäli pedagogisen arvion perusteella todetaan tehostetun tuen tarve, käsitellään tuen aloittaminen ja järjestäminen moniammatillisessa yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa ja opiskelijalle laaditaan oppimissuunnitelma. Tällöin hänelle ei laadita erikseen opiskelusuunnitelmaa, vaan kaikki tarvittavat tiedot kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma laaditaan, ellei siihen ole ilmeistä esitettyä, yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Tehostettu tuki järjestetään laadultaan ja määrältään opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lisäopetuksessa tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin. Esimerkiksi os aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös opiskeluhoollon osuutta opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Lisäopetuksessa tehostettu tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon.

Erityinen tuki lisäopetuksessa

Opiskelijalla on mahdollisuus saada erityistä tukea lisäopetuksessa sitä tarvitessaan. Erityistä tukea perusopetuksessa saaneen opiskelijan tarve tuen jatkamiseen lisäopetuksessa arvioidaan lisäopetuksen alkaessa. Myös opiskelija, jolle ei ole annettu erityistä tukea perusopetuksen aikana, voi saada erityistä tukea lisäopetuksessa.

Erityisen tuen tarpeen selvittämiseksi opiskelijan tilanteesta tehdään pedagoginen selvitys. Mikäli pedagogisen selvityksen perusteella todetaan erityisen tuen tarve, opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen päätöksen erityisestä tuesta ja opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS. Tällöin opiskelijalle ei laadita erikseen opiskelusuunnitelmaa, vaan kaikki tarvittavat tiedot kirjataan HOJKSiin.

Opiskelijan tuen tarvetta arvioitaessa ja tukea suunniteltaessa hyödynnetään perusopetuksen aikana laadittuja, opiskelijaa koskevia pedagogisia asiakirjoja. Tiedonsiirtoa koskevat lisäopetuksessa samat säännökset kuin perusopetuksessakin¹².

Lisäopetuksessa opiskelijalla on mahdollisuus korottaa perusopetuksessa annettuja arvosanoja myös niissä oppiaineissa, joissa hänellä on ollut yksilöllistetty oppimäärä perusopetuksen aikana.

¹² Perusopetuslaki 40 § ja 41 § (642/2010)

Mikäli opiskelijan on tarpeen opiskella myös lisäopetuksessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, erityisen tuen päätöksessä määrätään ne oppiaineet, jotka opiskelija opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti. Lisäopetus voidaan järjestää myös toiminta-alueittain.

Ennen pedagogisen selvityksen laatimista tehdään yhteistyötä opiskelijan ja huoltajan kanssa sekä tuen tarpeiden selvittämiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

- opiskelijan opetuksesta vastaava opettaja laatii kirjallisen selvityksen opiskelijan oppimisen etenemisestä
- opettaja hankkii opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen opiskelijan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja opiskelijan kokonaistilanteesta

Näiden kahden selvityksen perusteella opettaja tekee kirjallisen arvion opiskelijan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKS:n laatii ryhmänohjaaja tarvittaessa erityisopettajan tuella. Suunnitelmasta ilmenee opiskelijan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan opiskelijan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma opiskelijan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja opiskelijan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön.

5.3 Opiskeluhuolto

(määräys annettu 16.6.2014 17/011/2014)

Lisäopetuksen opiskeluhuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet kuin perusopetuksen oppilashuollossa. Myös opiskelijoilla on samat oikeudet kuin perusopetuksessa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa¹³. Vantaalla lisäopetuksen opiskelijat noudattavat Vantaan lukioiden opiskeluhoitosuunnitelmaa, koska lisäopetus järjestetään pääasiassa lukion tiloissa ja opiskeluhuollon toimijat ovat samat kuin lukiokoulutuksessa. Opiskeluhoitosuunnitelmassa on huomioitu samat sisällöt ja palvelut kuin perusopetussakin.

Lisäopetuksessa opiskelijalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhooltoon. Yhteisön ja yksittäisten opiskelijoiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen lisäopetuksen koulutyöhön. Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen opiskeluhoilto on osa lisäopetuksen toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhoiltoa. Yhteisöllinen

¹³ Perusopetuslaki 40 § ja 41 § (642/2010)

opiskeluhoolto on ennaltaehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, turvallisuuden ja huolenpidon ilmapiiriä lisäopetuksessa.

Opiskeluhooltotyötä ohjaa opiskelijan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat opiskelijan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Opiskelijan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon lisäopetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan opiskelijan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus.

Monialainen yhteistyö on lisäopetuksen opiskeluhoollossa tärkeää. Opiskeluhoolto järjestetään opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus. Sitä toteutetaan yhteistyössä opiskelijan, huoltajan ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollon yhteistyö lisäopetuksessa on tärkeää erityisesti opiskelijan ohjauksessa, siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen yksilöllisessä suunnittelussa.

5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Lisäopetuksessa opiskelijoiden kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan huomioon. Taustaltaan saamelaiden, romanien, viittomakielisten, maahanmuuttajien ja muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksen järjestämisessä noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjauksia (katso Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä).

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden vaihteleva suomen kielen taito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Suomen kielen taitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opetustarjonta suunnitellaan ottaen huomioon opiskelijoiden oppimistarpeet sekä kielenoppimisen vaihe. Tavoitteena on vahvistaa osaamisen laajenemista arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Opiskelijoiden tulee saada myös valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä omien ajatusten, tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään myös muita opiskelijoiden osaamia kieliä.

Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehitystä tuetaan monipuolisesti. Tavoitteena on tukea monikielisyttä sekä opettaa opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Vantaalla lisäopetuksessa tarjotaan suomi toisena kielenä (S2) –opetusta perusopetuksessa saaneille opiskelijoille lisätukea kielellisten valmiuksien parantamiseksi. Opetus on kielitietoista.

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI JA PALAUTE SEKÄ TODISTUKSET LISÄ- OPETUKSESSA

6.1 Oppimista tukeva arviointikulttuuri

Lisäopetuksessa vallitsee oppimista tukeva, opiskelijoita eteenpäin kannustava ja vuorovaikutukseen perustuva arviointikulttuuri. Arviointikulttuuri on osa lisäopetuksen toimintakulttuuria ja sen lähtökohtina ovat perusopetuksen arvoperusta ja käsitys oppimisesta.

Oppimista tukevan arviointikulttuurin keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- opiskelijoiden osallisuutta edistävä, keskustelevalle ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- opiskelijan ohjaaminen ymmärtämään omaa oppimisprosessiaan ja kehittämään itsearviointitaitojaan sekä edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen koulutyön suunnittelussa.

Arvioinnin oikeudenmukaisuuden ja eettisyyden takaamiseksi opiskelijoiden edistymistä ja osaamista seurataan huolellisesti ja tarkastellaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Palaute annetaan opiskelijaa kunnioittavasti. Lisäopetuksessa keskeistä on jokaisen opiskelijan oppimisen ohjaaminen sekä motivointi ja kannustaminen. Opiskelijoiden on tärkeää saada onnistumisen kokemuksia opiskelussaan.

Opettaja nivoo arvioinnin osaksi opetusta ja ohjausta. Opettajan antama palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Opiskelijoita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan ja myös itse ohjaamaan omaa oppimistaan sekä käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita. Opettajan tehtävänä on kehittää opiskelijoiden edellytyksiä itsearviointiin ja opettaa itsearviointitaitoja. Opiskelijoiden itsearviointitaitoihin sisältyvät erityisesti heidän valmiutensa asettaa opiskelulle tavoitteita, tarkastella ja ohjata omaa työskentelyään, tunnistaa edistymistään sekä suunnitella tulevaisuuttaan. Opiskelijat osallistuvat aktiivisesti oman opiskelunsa ja onnistumisensa arviointiin erilaisin itsearviointimenetelmin. He antavat palautetta toisilleen vertaisarvioinnin avulla ja opettajalle säännöllisesti mm. palautekyselyn muodossa.

Lisäopetuksessa on tärkeää, että opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan monipuolisesti heille soveltuvin tavoin. Opettaja kokoaa soveltuvin osin tietoa opiskelijoiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla monenlaisin menetelmin ja erilaisissa oppimistilanteissa. Näitä ovat esimerkiksi projektityöt, portfolio työskentely, erilaiset suulliset ja kirjalliset ryhmä-, yksilö- ja parikokeet, toiminnalliset tilanteet, tehtävät, alustukset ja esitelmät, kuvalliset, auditiiviset tai toiminnalliset tuotokset sekä haastattelut.

Erilaisissa näyttö- ja koetilanteissa varmistetaan tehtäväksiannon ymmärtäminen, riittävä aika, tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen mahdollisuudet, opiskelijoiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuus sekä tarvittavat avustajapalvelut. Opiskelijan oppimisvaikeudet ja puutteellinen opetuskielen hallinta otetaan huomioon näyttö- ja koetilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

6.2 Osaamisen ja opintosuoritusten arviointi

Lisäopetuksessa osaamisen ja opintosuoritusten arviointi sekä palautteen antaminen opiskelijoille perustuvat asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijoiden osaamista tai suoriutumista ei verrata toisiinsa, eikä arviointi kohdistu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai temperamenttiin.

Perusopetuksen oppimäärään kuuluvissa yhteisissä oppiaineissa todistuksin annettavan arvioinnin tulee perustua näiden oppiaineiden oppimäärien valtakunnallisiin tavoitteisiin sekä päättöarvioinnin kriteereihin, jotka Opetushallitus on määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Yhteisten oppiaineiden arvioinnissa ja todistusmerkinnöissä noudatetaan muutoinkin, mitä asiasta on päättöarviointia koskien päätetty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Opiskelijoiden kanssa arvioinnin perusteet käydään läpi ennen kunkin opintosuorituksen alkua. Huoltajille päättöarvioinnin hyvän osaamisen kriteerit ovat nähtävissä opetussuunnitelmassa. Vanhempainillassa esitellään arvioinnin perusteet yleisellä tasolla.

Mikäli opiskelijalle on perusopetuksen aikana tehty erityisen tuen päätös, jossa jonkin oppiaineen oppimäärä on yksilöllistetty, ja mikäli yksilöllistämistä on erityisen tuen päätöksessä jatkettu lisäopetuksen alkaessa, arvioidaan opiskelijan osaamista ja suoriutumista tässä oppiaineessa suhteessa HOJKSissa määriteltyihin yksilöllistettyihin tavoitteisiin. Tällöin saatu arvosana tai arvio varustetaan tähdellä (*).

Valinnaisten oppiaineiden arvioinnissa ja todistusmerkinnöissä noudatetaan, mitä näiden aineiden arvioinnista on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa päättöarviointia koskien päätetty.

Muissa opinnoissa arviointi perustuu paikallisessa lisäopetuksen opetussuunnitelmassa tai opiskelijan opiskelusuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Näissä opinnoissa todistusarviointi annetaan numeroarvosanana, mikäli opiskelija sitä tarvitsee. Tarvittaessa arviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla. Ennen arvosanan määrittämistä opettaja käy opiskelijan kanssa arviointikeskustelun.

Lisäopetuksen opiskelijan suoriutuminen opinnoistaan on hyväksytty, jos hän saa opiskelemistaan perusopetuksen yhteisistä oppiaineista, valinnaisten aineiden opinnoista ja muista opinnoista vähintään todistusarvosanan viisi (5) tai sanallisen arvion ”hyväksytty”.

Mahdollisesti tulossa olevasta hylätystä todistusarvosanasta tai -arvioista tulee kertoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samassa yhteydessä voidaan selvittää tuen tarve ja suunnitella mahdollinen tuki. Opiskelijan opinto-ohjelmaa voidaan tarvittaessa myös tarkistaa ja muuttaa yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Opiskelijalle, jonka lukuvuoden suoriutuminen suhteessa tavoitteisiin on jossakin oppiaineessa tai muissa vastaavissa opinnoissa hylätty (numeroarvosana neljä tai sanallinen arvio ”hylätty”), tulee varata mahdollisuus erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Jos hylätty suoritus koskee muunlaisia opintoja, esimerkiksi työelämään tutustumista, voidaan erillinen koe toteuttaa myös antamalla opiskelijalle tarkoitukseen soveltuvia tehtäviä, joiden hyväksytty suorittaminen korvaa hylätyt opinnot. Mahdollisuus erilliseen kokeeseen ja korvaaviin tehtäviin voidaan antaa joko lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

Opiskelijan opinto-ohjelmaa voidaan tarvittaessa myös tarkistaa ja muuttaa yhteistyössä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Samassa yhteydessä voidaan selvittää tuen tarve ja suunnitella mahdollinen tuki. Opiskelijalla varataan mahdollisuus suorittaa opintoja vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten erilliselle kokeella ja korvaavilla tehtävillä, joko lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

6.3 Lisäopetuksessa käytettävät todistukset

Lisäopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- Välitodistuksena voidaan antaa jaksoraportti jokaisen jakson päättyessä. 3.jakson lopussa annetaan välitodistus.
- Todistus lisäopetuksen suorittamisesta: annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut kaikki opinnot hyväksytysti (vähintään numeroarvosana 5 tai sanallinen arvio ”hyväksytty”)
- Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista: annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut vain osan opinnoista hyväksytysti tai keskeyttänyt opintonsa

Lisäopetuksessa käytettäviin todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- rehtorin allekirjoitus
- lukuvuosi ja todistuksen antamispäivämäärä
- maininta, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Arviota opiskelijan käyttäytymisestä ei merkitä todistuksiin.

Mikäli osa opiskelijan opinnoista on tapahtunut muussa oppilaitoksessa, työpaikalla tai työpaikkaan rinnastettavassa muussa paikassa, tehdään merkintä todistuksiin.

Uskonnon ja elämäncatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lisäopetuksessa käytettäviin todistuksiin muodossa ”uskonto/elämäncatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistuksiin, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistuksiin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksissa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Opiskelijalle annetaan tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus.

Opiskelija saa pyynnöstä todistuksen liitteen, jossa arvioidaan hänen työskentelyään ja käyttäytymistään lisäopetuksessa. Todistuksen liitteenä voi olla myös:

- seloste lukiossa tai muissa oppilaitoksissa suoritetuista opinnoista
- arvio työpaikalla tapahtuneesta oppimisesta sekä kuvaus opiskelijan työtehtävistä
- seloste opiskelijan harrastuksista.

Liitteestä ei tule merkintää todistukseen.

Todistus koko lisäopetuksen suorittamisesta

Mikäli opiskelija suorittaa hyväksytysti kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksen suorittamisesta.

Todistukseen sisällytetään kohta Lisäopetuksen aikana suoritettut opinnot. Jos opiskelijan lisäopetuksessa saama uusi arvosana perusopetuksen yhteisissä tai valinnaisissa oppiaineissa on korkeampi kuin perusopetuksen päättöarvosana, se merkitään tähän. Todistukseen merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana, mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päättötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista

Mikäli opiskelija suorittaa vain osan opinto-ohjelmaansa kuuluneista opinnoista hyväksytysti tai keskeyttää opintonsa, annetaan hänelle Todistus lisäopetuksessa suoritetuista opinnoista.

Opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot merkitään kohtaan Lisäopetuksen aikana suoritettut opinnot. Tähän merkitään myös ne perusopetuksen yhteiset ja valinnaiset oppiaineet, jotka opiskelija on suorittanut hyväksytysti lisäopetuksen aikana, mutta joissa hän ei ole korottanut perusopetuksen päättötodistuksessa saamaansa arvosanaa.

Jos opiskelija on korottanut jonkin perusopetuksen yhteisen tai valinnaisen oppiaineen arvosanaa, se merkitään todistuksessa kohtaan Perusopetuksen päättöarvosanojen korottaminen.

LUKU 7 LISÄOPETUKSEN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Vantaan lukiot, joissa järjestetään perusopetuksen lisäopetusta, kehittävät toimintaa yhdessä mm. kokoontumalla säännöllisesti lukuvuoden aikana. Yhteistyön tavoite on tarjota laadukasta lisäopetusta Vantaalla yhdessä määriteltujen tavoitteiden ja toimintatapojen kautta. Yhteistyöryhmään kuuluvat lisäopetuksen opettajat, opinto-ohjaajat sekä rehtori tai rehtorin valtuuttama lisäopetuksen linjajohtaja.

Lisäopetuksen opiskelijoilta ja heidän huoltajiltaan pyydetään jatkuvaa ja säännöllistä palautetta lukuvuoden kulusta ja yhteistyöstä. Palautteen antamisesta keskustellaan vanhempainilloissa. Palautetta ja esimerkiksi huolen ilmaisemista toivotaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, silloin kun huoli on vielä pieni.

Lisäopetuksen opiskelijat osallistuvat lukioiden opiskelijoiden rinnalla oppilaitoksen opiskelijakyselyihin, jonka avulla saadaan tietoa opetuksen ja ohjauksen toimivuudesta. Lisäopetuksen suorittaneiden opiskelijoiden sijoittumista jatko-opiskeluun seurataan vuosittain sekä heti yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen että myöhemmin syksyllä.

Lukuvuoden lopussa arvioidaan saatujen palautteiden, kyselyjen sekä kokemusten pohjalta lukuvuoden onnistumisia ja kehittämiskohteita. Arviointia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden suunnittelussa.